

11 – Mülteci Olarak Dil Öğrenmek ve Kullanmak

Amaç: Çoklu-dil ve dil repertuarı kavramlarına giriş sunmak ve dil öğreniminde başarıyı etkileyen hususlar üzerinde düşünmeyi teşvik etmek.

Giriş

Avrupa Konseyi'nin dil eğitimi çalışmaları, **çok-dillilik (plurilingualism)** ilkesine dayandırılmıştır ki o da herkesin birden fazla dilde öğrenme ve iletişim kurabilme kapasitesinin olduğuna işaret eder. **Çoklu-dil yetkinliğimiz**, dil repertuarımızı, yaşamımızın farklı zamanlarında öğrenmiş olduğumuz dilleri ve farklı amaçlarla kullandığımız çeşitli dilleri yansıtır. Bildiğimiz her dilde aynı düzeyde yeterliğe sahip olmayız: bir dilde yazılı metinleri daha iyi anlayabiliriz, bir başka dilde ise sadece temel sözlü iletişim kurabiliriz. Dil portresi, çok-dillilik yeterliklerimizi veya dil repertuarımızı sergileyebilmek ve üzerinde düşünebilmemiz için iyi bir araçtır (Bkz. Araç 38 *Çoklu-Dil Resmi: Mülteciler için Bir Değerlendirme Ödevi*).

Yetişkin Mültecilerin Çok-Dilliliği

Birçok yetişkin mülteci, çok-dillidir. İki veya daha fazla dilde iletişim kurulduğu olağan olan çok-dilli toplumlardan gelmektedirler; okulda bir ya da daha fazla dil öğrenmişlerdir ve uzun zaman göçmen olarak yaşamışlardır ve geçtikleri ülkelerin dillerinde de iletişim kurmayı öğrenmişlerdir. Başka bir deyişle, zengin çeşitliliğe sahip dil kullanıcıları ve öğrencisidirler. Bu da, dil öğrenmek ve dil kullanmak arasındaki farkı kolayca ayırt etmeyi zorlaştırır. Aynı zamanda, birçok mültecinin de, özellikle yaşamlarının çoğunu ev ortamlarında geçirmişlerse, birden fazla dil öğrenmemiş olduğunu da unutmamamız gerekir.

Mültecilerin Dil Repertuarlarını Göz Önünde Bulundurmak

Yetişkin mültecilere dil desteği sunmak için hazırlık yaparken, bunlar göz önünde bulundurulmalıdır. Dil repertuarları ne olursa olsun, çok farklı durumlarda (her zaman bilinçli olmasa da) dilin nasıl işlediğini ve nasıl iletişim kuracaklarını bilirler. Doğru telaffuz edebilmenin önemini anlıyor olacaklardır ancak bu, yetişkinlerin dil öğrenirken en çok zorlandığı husustur. Eğer alfabeli bir dilde okur-yazarlıkları varsa, dilin sözcükler, ifadeler ve cümlelerden oluştuğunu bilirler. Ayrıca, okulda bir veya daha fazla dil öğrenmişlerse; öğrenciliklerinin olumlu ya da olumsuz anıları, yeni bir dili öğrenirken etkili olacaktır.

Dil Öğreniminin Başarısını Etkileyen Unsurların Göz Önünde Bulundurulması

Mültecilerin dil öğrenmelerindeki başarıları içsel ve dışsal çeşitli unsurlara bağlıdır. Bunlardan bazıları aşağıda göreceğiniz tabloda verilmiştir. Bunlardan hangilerini etkileyebileceğinizi düşünün; nasıl bir etkiniz olabileceğini veya her bir unsuru nasıl ele alacağınızı “Notlar” kutucuğuna yazın.

	Senin etkin olabilir mi? (✓ veya X)	Notlar
Geçmiş eğitim deneyimleri		
Sağlık ve refah (ruhsal durumu da içerir)		
Hedef dile maruz kalma süresi		
Yaş		
Kullanılan öğretim yöntemleri		
Farklı bir dil öğrenmenin kişisel deneyimi		
Zaman kısıtlılıkları		
Motivasyon		
Sosyal koşullar		
Çocuk bakım hizmetleri		
Kişiselleştirilmiş öğrenme fırsatları		
Ücret		

Kendi notlarınız, aşağıdakilerle ne kadar örtüşüyor?

Geçmiş eğitim deneyimlerini etkileyemezsiniz, ancak bu durumu gruplar oluştururken veya öğrenim konusunda daha deneyimli olanlardan, daha az deneyimi olanlara destek vermesini isterken göz önünde bulundurabilirsiniz.

Mültecilerin **sağlık ve refah durumu** üzerinde de etkiniz yoktur, fakat birlikte çalıştığınız grubun durumuna uygun konular seçerken bunu göz önünde bulundurabilirsiniz ve grubun birbirleriyle konuşmasına zaman tanıyabilirsiniz veya onları ilgilerini çekebilecek yerlere götürebilirsiniz.

Hedef dile maruz kalma süresi etkiniz olan ve etki etmeye çalıştığınız bir şeydir. Yeni bir dili öğrenen kişilerin, hedef dili konuşanları dinlemeleri ve iletişim kurabileceği kişilerle sıklıkla etkileşimde olabilmeleri önemlidir. Çevrenizde, toplum içinde olabilecekleri yerlere geziler düzenlemek buna yardımcı olabilir (öneriler için bkz. Araçlar 40-54, “Senaryolar” bölümleri ve Araç 56 *Dışarıda Dil Destek Etkinliklerini Planlamak* ve Araç 57 *Günlük Yaşamda Dili Kullanmak*).

Birlikte çalıştığınız kişilerin **yaşı** üzerinde bir etkiniz olamaz; ancak, yaşı daha ileri kişilerin dil konusunda daha genç olanlardan daha deneyimli olma durumlarını avantaja çevirebilirsiniz, ya da daha genç olanların İngilizce deneyimlerinin daha çok olabileceğini ve ortak bir dil olarak bundan faydalanabileceğini unutmamalısınız. Kişiler, deneyim ve bilgilerini kullanarak, birbirlerine yardımcı olabilirler.

Bu Araç Seti, **kullanılan öğretim yöntemleri** üzerinde katkılarınız etkili olabileceği biçimde tasarlanmıştır. Gruptaki herkesin aynı öğretim yöntemlerine olumlu tepki verip vermediğini anlamaya çalışın. Grubu, daha küçük gruplara ayırarak, her gruba farklı yöntem uygulamanın daha iyi sonuç verip vermediğini değerlendirebilirsiniz. Bazı kişiler, adım adım yönergelerin sunulduğu bir yöntemi tercih ederken, kimileri daha esnek bir yöntem ile daha iyi öğrenebilir. Üzerinde çalışılacak metinleri çeşitlendirebilirsiniz, kimin eşli, küçük gruplarda veya toplu olarak çalışmayı yürütmeyi tercih ettiğini sorabilirsiniz ve buna göre planlama yapabilirsiniz. Grubunuzdaki kişileri daha yakından tanımaya başladıkça, yaklaşımlarınızı ihtiyaçlarına göre düzenleyebilme şansınız artar.

Tabloda yer alan diğer unsurlar üzerine de düşünün ve, mümkünse, bir iş arkadaşınız ile tartışın. Mülteciler, dili “mecburen kullanmaları gereken” bir durumdadır: yeni bir ülkede ayakta kalabilmek için belli bir düzeyde dil ve iletişim yeterliğine sahip olmak, sığınma süreçlerini takip etmek, beslenme ve barınma ihtiyaçlarını karşılayabilmek zorundadırlar. Bu durum, onların öğrenme motivasyonunu artırıyor mu? Cevap hayır ise, motivasyonlarını arttıracak şey nedir? Mülteciler ile konuşabileceğiniz ortak bir diliniz varsa, bu konuyu onlarla konuşmayı deneyin. Çocuk bakımı hizmetlerinin olmaması, dil desteğinden faydalanmalarını zorlaştırıyor mu? Evet ise, nasıl bir çözüm getirilebilir? Bu ve benzeri unsurları düşünmelisiniz.

Avrupa Konseyi *Yetişkin Göçmenlerin Dil Entegrasyonu [The Linguistic Integration of Adult Migrants]* (LIAM) internet sitesinde, aşağıdaki konu başlıklarının da bulunduğu, temel terimlerin olduğu bir bölüm vardır (**temel terimler bölümü**);

- Alfabeleştirme / Okur-Yazarlık
- Yeterlilik / Çok-Dilli Yeterlik
- Ana Dil
- Örgün Olmayan Öğrenme
- Dil İhtiyaçları
- Hassas Gruplar
- vs.